

На данашњи дан 1866. у Србији су пуштене у промет прве поштанске марке.

Данас је петак, 1. мај, 2026. године.

1218 - Рођен је Рудолф I, оснивач династије Хабзбург. Владао је од 1273. до смрти 1291. У бици на Моравском пољу 1278. победио је чешког краља Отокара II Пшемисла и од њега отргнуо Аустрију, Крањску и Штајерску које су, са доцније припојеном Корушком, постале наследне хабзбуршке земље, чиме је ударен темељ касније аустријске монархије.

1672 - Рођен је енглески писац и политичар Џозеф Адисон, којег су прославили духовити, јасни и језички елегантни есеји. Већину тих моралистичко-рационалистичких есеја објављивао је у листовима "Татлер" и "Спектатор", којег је у марту 1711. основао с Ричардом Стилом. Написао је и трагедију "Катон", а есејима је знатно утицао на српског

просветитеља Доситеја Обрадовића.

1778 - У Сомбору је почела с радом школа, позната као "Норма". Радила је до 1811. а од 3. новембра 1812. њену улогу преузела је Учитељска школа у Сент Андреји. Четири године потом школа је враћена у Сомбор.

1779 - Суботица је добила статус Слободног краљевског града под именом Марија Терезианштат. Град је тада добио и службени грб барконе хералдичке форме који је званични грб града и сада.

1853 - У Српској Војводини и Тамишком Банату, како је гласио званични назив српске аутономне Војводине у Хабзбуршкој Аустрији, ступио је на снагу Општи аустријски грађански законик.

1866 - У Србији су пуштене у промет прве поштанске марке.

1873 - Шкотски лекар, мисионар и истраживач Африке Дејвид Ливингстон, који је открио Викторијине водопаде, пронађен је мртав у месту Читамбо у садашњој Замбији. Први је истраживао пустињу Калахари, басен реке Замбези, језеро Њаса и друга афричка језера и извориште реке Конго. Више од 30 година је провео у Африци. Сахрањен је у Вестминстерској катедрали у Лондону.

1886 - У Чикагу је 40.000 америчких радника ступило у штрајк, захтевајући боље услове рада, изражене у пароли "три осмице" - по осам сати рада, одмора и слободног времена. У сукобу са полицијом убијено је шест и рањено око 50 радника, а велики број је ухапшен. Пет радничких вођа осуђено је на смрт, а тројица на робију. На Првом конгресу Друге интернационале 1889. одлучено је да се сваке године 1. маја масовно демонстрира у знак сећања на чикашке раднике.

1894 - У Србији је први пут свечано прослављен 1. мај. Прослава је организована у Београду, Шапцу, Неготину, Крагујевцу, Пожаревцу, Обреновцу и Бајиној Башти. Прославе су попримиле масовнији карактер после оснивања Главног радничког савеза и

Српске социјалдемократске странке 1903.

1904 - Умро је чешки композитор Антоњин Дворжак, један од твораца чешке националне школе. Био је следбеник романтичарског неокласицизма Јохана Брамса. Дела: опере "Русалка", "Јакобин", "Ђаво и Каћа", девет симфонија, укључујући чувену "Симфонију из Новог света", оркестарска композиција "Словенске игре", "Концерт за виолончело и оркестар бр. 2 у Х-молу", "Концерт за виолину и оркестар у А-молу", концерти за клавир и оркестар, камерна музика.

1923 - Рођен је амерички писац Џозеф Хелер, који је искуства из ваздухопловства САД, у којем је служио у Другом светском рату, оживео у црнохуморном роману "Квака 22". У тој апсурдној, технички оригиналној и морално ангажованој сатири милитаризма, подвргао је критици функционисање савремене државе. Остала дела: романи "Нешто се десило", "Добар као злато", драма "Бомбардовали смо у Њухејвну".

1923 - Рођен је Милан Кангрга, филозоф, један од најистакнутијих интелектуалаца негдашње Југославије. Готово три деценије био је шеф катедре за етику загребачког Филозофског факултета. Као предавач, боравио је на универзитетима у Хајделбергу, Фрајбургу, Вирцбургу, Ахену, Бону, Минхену, Прагу, Братислави, Будимпешти, Кијеву, Москви, Санкт Петербургу (тада Лењинград). Један је од оснивача часописа "Праксис", који је уживао светски углед, као и знамените Корчуланске летње школе, на којој су гостовала готово сва релевантна имена филозофије и уопште друштвене теорије тадашњег света. Објавио је 15 књига, преко 60 чланака, од чега 13 у иностраним едицијама на немачком, енглеском, италијанском, шпанском. Дела: "Етика и слобода", "Смисао повијеснога", "Хегел-Маркс", "Шверцери властитог живота", "Национализам или демократија".

1924 - Рођен је српски композитор Енрико Јосиф, члан Српске академије наука и уметности. Његов композиторски опус изузетно је богат и разнолик, укључујући Лирску симфонију за четири флауте, харфу и гудачки оркестар, "Сновићења" за флауту, харфу и клавир, "Три псалма" за клавир, "Смрт Стефана Дечанског". Осим компоновања и педагошког рада, бавио се и музичком критиком, есејистиком и публицистиком, такође веома успешно.

1931 - Званично је отворен 102 спрата високи облакодер Емпајер стејт билдинг у Њујорку, у то време навиша зграда у свету.

1945 - Јединице Четврте армије НВ Југославије избиле су у Другом светском рату на реку Сочу и заузеле Трст, Горицу и Тржич.

1945 - У бункеру у Берлину самоубиство је извршио шеф немачке пропаганде у Другом светском рату Јозеф Гебелс.

1960 - Дубоко изнад совјетске територије оборен је амерички шпијунски авион "U-2". Пилот Френсис Пауерс, који се спасао искакањем, заробљен је и у фебруару 1962. размењен за једног совјетског шпијуна.

1978 - Јапански истраживач Наоми Уемура постао је први човек који је успео да сам допре до Северног пола.

1993 - Умро је бивши француски председник владе, социјалиста Пјер Береговоа, који је претходно пуцао у себе.

1993 - Председника Шри Ланке Ранасингеа Премадасу у Коломбу је током првомајске прославе бомбом убио атентатор-самоубица.

1994 - Бразилски аутомобилски ас Ајртон Сена погинуо је на стази у Имоли, током трке за "Гран При Сан Марина". Титулу првака света у "Формули 1" освајао је 1988, 1990. и 1991. У Бразилу је имао статус националног хероја и његова погибија је доживљена као национална трагедија.

1995 - На данашњи дан 1995. године војска Хрватске отпочела је агресију на западну Славонију и заузела тај део Републике Српске Крајине за два дана, убивши притом, 283 особе српске националности. Током операције "Бљесак" протјерано је око 15.000 Срба, староседелаца у западној Славонији.

1999 - У путничком аутобусу "Ниш-експреса" преполовљеном пројектилом из НАТО авиона док је прелазио мост у Лужанима, 18 километара северно од Приштине, убијено је најмање 60 особа, међу којима петнаесторо деце. Мост није уништен, а напад је изведен око поднева, при потпуно ведром времену, што значи да су пилоти јасно видели шта гађају. Возила хитне помоћи гађана су око 50 минута потом и при том је тешко рањен један лекар.

2002 - У Холандији је закон о еутаназији ступио на снагу, годину дана пошто је скупштина изгласала одлуку којом је та земља постала прва у свету у којој је дозвољено убиство из милосрђа.

2004 - На церемонији у Бриселу свечано су подигнуте на јарбол заставе 10 нових чланица Европске уније. Естонија, Летонија, Литванија, Кипар, Малта, Мађарска, Пољска, Словачка, Словенија и Чешка постале су пуноправне чланице Европске уније, чији је број тако увећан на 25, са 450 милиона становника и највећим заједничким тржиштем на свету.

2005 - У нападу бомбаша самоубице на погребну поворку у граду Тал Афару, на северу Ирака, погинуло је најмање 25 људи, а 30 је повређено.

2006 - Исламски екстремисти убили су најмање 35 Хиндуса у индијском делу Кашмира. Напад се догодио у два села у области Дода, на око 170 километара од Џамуа, зимске престонице индијске државе Џаму и Кашмир. Ниједна екстремистичка група није преузела одговорност за напад. Десетак побуњеничких група бори се за независност индијског дела Кашмира или његово припајање Пакистану.

2009 - У Шведској је ступио на снагу закон којим је омогућено хомосексуалцима да се венчавају и у цркви. Шведска је тако постала друга земља на свету, после Норвешке, у којој је овакав чин озакоњен.

2012 - Преминуо је Милан Танасковић, дугогодишњи генерални секретар трке "Кроз Југославију" и Бициклистичког савеза Југославије, један од најистакнутијих посленика на пољу бициклистичког спорта у Србији.

2016 - У пожару је изгорео катедрални (саборни) храм Светог Саве, на Менхетну, Њујорк. Зграда саграђена средином 19. века, заштићена као историјски споменик, у поседу је СПЦ од четрдесетих година 20. века, а српска црква га је користила као место богослужења још тридесетих. Тог дана, на Ускрс, пожари су захватили четири православне цркве широм света, у САД, Русији, Аустралији.

2020 - Власти Канаде забраниле су увоз, продају као и коришћење 1.500 врста војног оружја. Одлука је донета после масакра који се догодио две седмице раније у Новој Шкотској, када је у више варошица те провинције усамљени нападач убио 22 особе. Био је то најсмртоноснији догађај те врсте у историји Канаде.

(РТВ)